

עוצמה משוריית במדבר

למרות הטלת מצור ואמברגו כלכלי על עיראק ולמרות שבועות של מתקפה בפצצות חכמות, באמצעות כוחות מיוחדים ובאמצעי לחימה מגוונים אחרים, נשארו הכוחות העיראקיים ככוויית שבעה חודשים לאחר פלישתם לשם. היו אלה הכוחות המשוריינים שניצלו את יכולת התנועה, המיגון ועוצמת האש כדי להוציא את צבא עיראק מזירת הלחימה

אל"ם (מיל') ד"ר יואל אייל

הקשור ל"אמנות ניהולם של מבצעים גדולים"². לצד הכללים נראה כי הזמן גם לא שינה מרכיב מרכזי נוסף: נפשו ורוחו של האדם. יתרונותיו – ובעיקר חולשותיו – של הטבע האנושי מבטיחים כי למרות השינוי הגדול באמצעי הלחימה, הרי נקודות התורפה נשארו אנושיות במהותן, וכי על היריב מוטלת המלאכה לנסות לגלותן ולנצלן למטרותיו – השגת הניצחון.

מזרואה (1780-1719), חוקר צרפתי של הלוחמה הקלאסית, שבחר לבסס את קביעותיו על לקחי הלוחמה היוונית והרומית,³ הבין כי המלחמות יכולות לספק לקחים ברורים, אם רק ייחקרו לעומקן. אחדים מהכללים הנצחיים שקבע מזרואה בחוקי האסטרטגיה שלו היו "לא לעשות את מה שדומה כי לו משתוקק האויב; לזהות את יעדו העיקרי של האויב, על מנת שלא ללכת שולל אחר הונאותיו; להיות מוכן תמיד לשבש את יוזמותיו מבלי להיגרר אחריהן; לשמור על חופש תנועה כללי הן לתוכניות ערוכות מראש, הן לתוכניות העשויות לנבוע מן הנסיבות; להתעמת עם היריב במבצעיו הנועזים וברגעים קריטיים, מבלי להקריב

מוקדם בבוקר ה־2 באוגוסט 1990 חצו דיוויזיות השריון העיראקיות "חמורבי" ו"מדינה" והדיוויזיה הממוכנת "תוולנא" של משמורת הרפובליקה את הגבול עם כוויית והתקדמו לעבר כוויית-סיטי. כמעט סימולטנית תקפו יחידות קומנדו את העיר ממסוקים ונחתו מהים. עד השעה 7 בערב השתלטו הכוחות העיראקיים על מרבית שטחה של העיר. לאחר שהושלם כיבושה של כוויית נערכו בה יותר מ־11 דיוויזיות עיראקיות, ובהן כ־2,000 טנקים.

הנשיא בוש ויועציו העריכו כי ערב הסעודית ועתודות הנפט הגדולות שלה

הן המטרה העיקרית של העיראקים, וכי צדאם חוסיין לא יעצור בכוויית. הנשיא החל להפעיל לחץ מדיני כבד על שליטי ערב הסעודית כדי לשכנעם שהם בסכנה, ובמקביל פעל להקמתה של מערכת תמיכה בינלאומית כדי לבלום את כוונות ההתפשטות של שליט עיראק.¹

כבר במאה ה־18 הבינו חוקרי המלחמות, כי כללי האסטרטגיה הם נצחיים ונשענים על עקרונות קבועים, שלא השתנו למרות השינויים האדירים שהביא עימו הזמן באמצעי הלחימה, בטכנולוגיה, בניידות, בטווח של כלי הנשק, במידת דיוקם, בהרחבה ובהעמקה של שדה הקרב, בעוצמת האש, ביכולת השליטה ובמיוחד בכל

מרצה להיסטוריה באוניברסיטה העברית בירושלים ובאקדמיה לפיקוד של צה"ל. בעבר היה מפקד חטיבת שריון ורמ"ח היסטוריה של צה"ל

מסוק UH-1 מדמה מסוק סובייטי MI-24 HIND ו-M-551 מדמה נגמ"ש סובייטי מסוג B.M.P. במהלך אימונים של צבא ארה"ב

דוקטרינת הלחימה החדשה ביקשה לענות על המטרה "כיצד לנצח בקרב הראשון" ובפחות אבדות. ניתן להשיג זאת על-ידי אימון טוב יותר לחייל הבודד ואימון נכון ומתאים למסגרת הלחימה כולה

לנגנים, מוכשרים ככל שיהיו, ללא המנגינה, שהיא זו העושה את ההבדל בין הצליל שמפיק הנגן הבודד לצלילי התזמורת כולה. דוקטרינת הלחימה החדשה ביקשה לענות על המטרה "כיצד לנצח בקרב הראשון" ובפחות אבדות. כלומר: אימון טוב יותר לחייל הבודד ואימון נכון ומתאים למסגרת הלחימה כולה. בבניית

התורה נלמדו לקחיה של ארה"ב ממלחמת העולם השנייה וממלחמת וייטנאם ולקחי מלחמת יום הכיפורים. במיוחד התמקדו החוקרים בהשפעותיה של תורת הדיוק על תוצאות קרבות השריון – תוצאות המאפשרות למגן להשיג יתרון על תוקף עדיף כשלב ביניים לפני ביצועה של פעולת התמרון כלפיו.

כאשר התזמורת נראתה, לכאורה, מוכנה – נגנים מאומנים ויצירות מתאימות – היה ברור כי יש להתאים למנגינה ולנגנים את הכלים כדי להפיק מהם את צלילי מארש המלחמה המלהיבים ביותר.

כלי המלחמה נועדו, בין השאר, לענות על חזונו של גנרל ג'ורג' מארשל, מבכירי המצביאים האמריקנים, שנאמרו כחצי מאה לפני המלחמה במפרץ: "המלחמה היא כיום עניין של תנועה שוטפת ושל ריכוז מאמץ מהיר. היא דורשת בנייה מהירה של כוח אש גדול נגד מטרות רציפות ובמהירות עוצרת נשימה. אין זה משחק עבור אנשים איטיים וחסרי דמיון".⁷ דברים דומים אמר נשיא ארה"ב אייזנהאואר, כשקבע כי לחימה נפרדת ביבשה, בים ובאוויר עברה מן העולם: "אנו נילחם עם כל החילות במאמץ אחד מרוכז. תכנון אסטרטגי וטקטי חייב להיות מאוחד לגמרי; כוחות קרביים חייבים להיות מאורגנים בפיקודים מאוחדים, כל אחד מהם מצויד במערכות הנשק היעילות ביותר שהמדע יכול לפתח, מונהגים על-ידי אדם אחד ומוכנים להילחם כגוף אחד".⁸

השינוי הנוסף הוא הרפורמה באימונים וההבנה כי "צבא צריך להתאמן כפי שהוא נלחם".⁹ צבא ארה"ב יצא מן המחנות ומכיתות הלימוד אל השטח. יחידות ש"נראו טוב" בבסיסים ובמצעדים נחשפו במלוא קלונן אל מול "מציאות" שדה הקרב של שטחי האימונים המשוכללים, שהעמידו לראשונה במבחן אמת את המפקדים ואת הלוחמים. ככל שתכפו האימונים, גברו ביטחונם העצמי והאמונה של המפקדים ושל החיילים, כי אפשר לשרוד בשדה

את עמדותיך שלך; שלוט תמיד בעימות על-ידי בחירת הזמן והמקום המתאימים".⁴

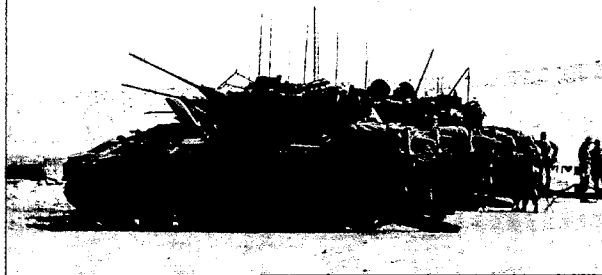
מאות שנים מאוחר יותר חזרו עקרונות אלה ליטול תפקיד מרכזי במלחמת המדבר שניהלו כוחות הקואליציה, שהתאחדו סביב ארה"ב כדי להוציא את צבאו של צדאם חוסיין מכוויית.

דומה כי צבא ארה"ב והגנרלים שלו, שנטלו חלק ב"מגן מדבר" וב"סופת מדבר" היו תלמידיהם הנאמנים של מזרואה, כמו גם של סון טסו ושל תיאורטיקנים צבאיים רבים אחרים. הם הפיקו את הלקחים הדרושים ממלחמותיה של ארה"ב, ממלחמות ישראל-ערב, מהמציאות הצבאית באירופה, מהיתרונות ומהמגבלות שלהם עצמם ויצרו תורת לחימה המשלבת את כל אלה לצד היכולות הטכנולוגיות שסיפקה להם ארצם. איגוף "הגלגל הגדול" ב"סופת מדבר" הינו דוגמא מובהקת להעתקה ולהתאמה של תורת לחימה מזירה אחת לזירה אחרת, השונה ממנה בתכלית השינוי. העקרונות שקבע החוקר הצרפתי יושמו על-ידי גנרל שוורצקופף, על-ידי מטות התכנון שלו ועל-ידי מפקדי השדה שהוציאו אותם אל הפועל.

הלחימה והניצחון ב"סופת מדבר" היו שילוב מדהים של עקרונות המלחמה כולם: היצע אדיר של טכנולוגיה, ארגון הגייסות, יישום והתאמה של דוקטרינה חדשה (AirLand Battle)⁵ ובעיקר המרכיב החשוב ביותר – איכות הלוחם בים באוויר וביבשה. ההבנה כי האדם הוא המרכיב החשוב ביותר בשדה הקרב חילחלה לשורות הצבא האמריקני, כאשר לאחר מלחמת וייטנאם העזו מספר מפקדים אמיצים להביט ללא חשש במראה כדי לראות שהצבא שבו הם משרתים עוטה גלימה של סבל, של ייסורים, של כאב ושל הרבה מאוד השפלה. הם הבינו כי אם לא יהיה שינוי, לא יהיה צבא ארה"ב, כדבריו של רמטכ"ל צבא היבשה גנרל אברהמס, "מוכן ללחימה".⁶ הוא היה נחוש בדעתו לגייס לצבא את הטובים שבנערי אמריקה המוכנים להתגייס אליו – משימה לא פשוטה בעידן של התגברות הציניות, ניפוץ המיתוסים, שרפת הדגלים וקידוש הפרט.

כאשר ישנם אנשים מתאימים, מחובתו של הצבא לתפור להם חליפת לחימה מושלמת: כלי לחימה, אימונים ותורת לחימה. תורת לחימה כמות כתווים לתזמורת: אין ערך

נגמ"שים אמריקניים מסוג "ברדלי" בשטח כינוס בערב הסעודית

יחידות המשמרות הקדמיים - מציודות בטנקי "אייברמס",
בנגמשיי "ברדלי", בארטילריה ובמסוקי סיור OH-58D -
הובילו את קרב ההתקדמות של הקורפוסים

"סטינגר" להגנה נ"מ
ובמחלקות הנדסה כדי
להתגבר על מכשולים
ולהכשירם למעבר הגייסות.
גדודי הטנקים והח"ר
הממוכן החליפו ביניהם
פלוגות, שהפכו אותם לכוח
משימה משולב, נייד וגמיש.
מספר גדודי שריון נשארו על
טהרת הטנקים, ובדרך כלל
מילאו תפקיד של גדודי
עתודה או כוחות לניצול
הצלחה. כל חטיבת ארטילריה

אורגנה בשלושה גדודים, כשבכל גדוד 24 תותחים מתנייעים
M109-A2. הארגון הזה איפשר לפצל גדודים וסוללות
לתנועה עצמאית עם כל אחד מהגדודים ומהחטיבות
המסתערים כדי לתת סיוע אש ישיר או, לחלופין, כדי לפעול
כחטיבת אש מאוחדת.

הגדודים האלה היו עצמאיים מבחינה לוגיסטית: לכל
גדוד היה "נתח" שכלל כ-250 כלי רכב, כולל נגמשיי פיקוד
M577 (FIST-V), כלי רכב לתחמושת, לדלק, לרפואה
ולחלפים. יכולת הניידות הגבוהה של הגדודים האלה
איפשרה להם לשמור על קצב ההתקדמות של הכוחות
הקדמיים, להתפרס בזמן התרעה קצר ולתת ליחידות
המסתערות סיוע אש תגובתי אפקטיבי.¹³

הארטילריה הנוספת של הדיוויזיה נשלטה בידי קצין
הסיוע הארטילרי של הדיוויזיה, שנע כאלמנט נפרד. השילוב
הזה של סוללות ארטילריה ושל גדודי ארטילריה היה גורם
אש משפיע ביותר. ב"סופת מדבר" הייתה לכל אחת
מהדיוויזיות - נוסף על גדודי הארטילריה של החטיבות -
גם סוללת MLRS כנשק סיוע מערכתי מרכזי של הדיוויזיה.¹⁴

אלמנטים של תמיכה ושל סיוע קרבי היו מפוזרים
במקומות נוספים בדיוויזיה. חטיבת האוויריה, שכללה שני
גדודי מסוקי AH-64 ("אפאצ'י"), פלוגה של מסוקי סער "בלק
הוק" ומחלקה של מסוקי סיור וקישור קלים OH-58D,
איפשרה למפקד הדיוויזיה להשפיע על הקרב בכל מקום
בגזרת האחוריות של הדיוויזיה. מאחר שכלי הרכב של
התחזוקה ושל הסיוע נעו עם הדיוויזיה, יכלו מרבית
המסוקים לדלג ממקום למקום ולתדלק ולהתחמש לא רחוק
מקו המגע. נוסף על כך היו בדיוויזיה גדודי הנדסה עם ציוד
רב ומגוון - מנגמשיים וטנקים ייעודיים, כולל טנק לפריצת
מחסומים בעל תותח בקוטר 165 מ"מ, וכלה בטרקטורים
שנעו בקצב התנועה של הדיוויזיה. לבסוף חשוב לציין את
יחידות הקשר, המודיעין, הנ"מ, הפלוגה ללוחמה כימית ואת
יחידות המשטרה הצבאית שהשלימו את מצבת הכוח של
הדיוויזיה.¹⁵

בקבוצת הפקודות למבצע "סופת מדבר" חתם גנרל

הקרב ולנצח.

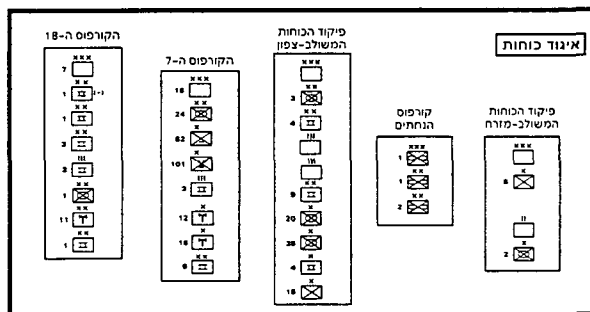
השלב שלאחר מכן היה
לארגן את ה"תזמורת", לשלב
בין ה"נגנים" ל"כלי הנגינה",
לצוות אותם ליחידה גדולה
יותר מתוזמרת היטב,
המפיקה את המיטב מכליה
ומ"נגניה".

הצבא האמריקני ביסס
את כוחותיו על דיוויזיות
"כבדות",¹⁰ ומלחמת המפרץ
הייתה לבמה הראשונה מאז
מלחמת העולם השנייה

ולשדה התמרונים הראשון של הצבא "החדש" הזה. במרחבים
הגדולים של המדבר הערבי היו תנועות הדיוויזיות
המשוריינות יעילות ומרשימות. יחידות המשמרות הקדמיים
- מציודות בטנקי "אייברמס", בנגמשיי "ברדלי", בארטילריה
ובמסוקי סיור OH-58D - הובילו את קרב ההתקדמות של
הקורפוסים. הם תיפקדו כעיניים וכאוזניים של מפקדי
הדיוויזיות, החטיבות והגדודים. הפלוגה הובילה את הגדוד,¹¹
הגדוד את החטיבה, וחטיבות הסיור את הדיוויזיות ואת
הקורפוסים. הם בחנו, זיהו ואיתרו את גבולות המערכה
הטקטית ואיפשרו לחטיבות הכבדות לבצע את קרב ההכרעה
וההשמדה המערכתית. כך נשמרו הרציפות, ההמשכיות
ותנופת המתקפה באיגוף "הגלגל הגדול".¹²

ב-1990 הכילו החטיבות הכבדות בצבא ארה"ב יותר
יחידות קרביות מכפי שהיו בדיוויזיות של מלחמת העולם

סד"כ הכוחות האמריקניים במלחמה

מקור: "המאבק לביטחון ישראל"

השנייה. כל חטיבה משוריינת כללה בין שניים לשלושה
גדודים של טנקי באייברמס (M1-A1) ונגמשיי "ברדלי"
(M2-A2). כל אחד מהגדודים האלה כלל גם מחלקת סיור,
מחלקת מרגמות ומערך תמיכה תחזוקתי, שכלל דלק,
תחמושת וחלקי חילוף. הדיוויזיות ציידו את הגדודים
ב"חבילה" של אש תומכת ומסייעת, בחוליות עם טילי

דו"ח מ"פ שריון מכוח "נשר"

במהלך המלחמה נגד עיראק הייתה לי הזכות (וגם המזל) לפקד בקרב על פלוגה ה' (Eagle) מגדוד 2 בחטיבת (רג'מנט) הסיור המשורינית השנייה של הקורפוס ה-7. זמן רב לפני הכניסה למלחמה ניסיתי לדמיין לעיתים קרובות איך עשוי להיראות קרב שריון, על מנת שאוכל להתכונן לקראתו בצורה הטובה ביותר. מעט מאוד נכתב בספרות הצבאית על לקחי קרבות ברמת המחלקה והפלוגה, ומאכן מקור החלטתי להעלות על הכתב מייד עם סיום הקרבות את ניסיוני ואת לקחי במטרה להעשיר את ניסיונם של המפקדים ברמות הטקטיות הנמוכות וליידע את הציבור האמריקני בחוויות הלחימה.

לאחר סיום הקרבות חזרתי עם חיילי לזירת הקרב כדי לשחזר, לתחקר ולבחון את מהלכי הקרב בשעות הצהריים והערב של ה-26 בפברואר 1991 בהשוואה ליומן המלחמה, למפות המבצעים, לשטח ולזיכרונם של המפקדים ושל החיילים. בסיום התחקיר והשחזור הכנסתי מספר שינויים ותוספות ליומן המלחמה המקורי. דו"ח זה נועד להקנות לקורא מושג על הקרבות שהתנהלו בזירת הלחימה ואינו מכוון בשום פנים להאדיר את פעולותיה של יחידה מסוימת על חשבון האחרות. יחידות דומות רבות ניהלו לחימה קשה לא פחות והתנסו בחוויות דומות.

ערב המלחמה כלל סד"כ הפלוגה 140 חיילים בעלי מקצועות שונים, 9 טנקי M1A1 ("אייברסט"), 12 נגמ"שי M3A2 ("ברדלי"), שני מכמ"תים 107 מ"מ, נגמ"שי קת"ק, מספר נגמ"שי M-113, נגמ"שי פיקוד, ורק"ם חילוץ (החוליה הטכנית).

כוח הסיור של הפלוגה מחולק לשתי מחלקות (6 נגמ"שי "ברדלי" ו-30 חיילים בכל מחלקה), ומשימתו הייתה לחפש ולאתר את האויב, "לסמנו" כמטרה ארטילרית ואווירית ולאבטח את האגפים. משימתן של שתי מחלקות הטנקים (4 טנקים ו-16 חיילים בכל מחלקה) הייתה להיתקל באויב ולהשמיד אותו. טנק המ"פ היה הטנק התשיעי בפלוגה (וכינויו בקשר – "נשר 66"). הרגמים משתקים את האויב באש נפיצה. קצין המבצעים בנגמ"ש המבצעים היה אחראי לעדכון ולתיאום המצב הטקטי מול מפקדת הגדוד. סגן מפקד הפלוגה פועל מתוך רכב הפיקוד הפלוגתי. צוות הקישור הארטילרי נע בנגמ"ש הקישור (M-113), ותפקידו לתאם את האש הארטילרית שתסייע לפלוגה. אנשי האחזקה והקשר מתחזקים ומתספקים את הכוח.

גדוד הסיור המשוריין השני הגיע לסעודיה מגרמניה ב-4 בדצמבר 1990. אנשי הפלוגה היו מהכוחות האמריקניים הראשונים שהגיעו לזירת הלחימה מאירופה. הפלוגה הייתה מאז ומתמיד צוות מלוכד והשיגה רמה טובה באימוניה בגרמניה. אחרי חודשיים של חיים משותפים ושל אימונים במדבר השומם גברה המוכנות והלכידות בין הלוחמים, והם היו כמו משפחה אחת גדולה. באימונים אלה הותאמו שיטות הלחימה לתנאים המיוחדים של שדה הקרב החדש (התאמה ללחימה בתנאי מדבר)...

מתוך דו"ח אישי של מפקד פלוגת הסיור המשורינית ה-5 ("נשר"), רס"ן (אז סרן) מק'מסטור, שלחמה נגד טנקים ונגמ"שי של אחת מדיוויזיות משמר הרפובליקה במדבר

פגונים, מפקד הפיקוד הלוגיסטי ה-22 בשולי התוכניות הלוגיסטיות – לבקשתו של גנרל שוורצקופף – על התחייבות יומרנית: "האפסנאים לא יאכזבו אותך או את החיילים שלנו".¹⁶ ואכן ארגון התחזוקה (CSS) היה עמוד השדרה של הדיוויזיה. לכל כוח מתמרן גדודי הייתה יחידת תחזוקה עצמאית על נגמ"שי M-113, טנק חילוץ M-88 ומשאיות עם חלקי חילוף. נוסף על כך היה לכל גדוד מחלקת רפואה על נגמ"שי M-113, שהוסבו לאמבולנסים משוריינים, וכן בית-חולים שדה. גדוד התחזוקה סיפק את צורכי התחזוקה של הדיוויזיה.¹⁷ בתנועתם במדבר הערבי תפסה כל דיוויזיה משורינית קו חזית ברוחב שנע בין 25 ל-45 קילומטר ועומק שנע בין 80 ל-150 ק"מ. באחריות הדיוויזיה היו יותר מ-22 אלף חיילים ו-1,940 כלי רכב. נוסף על הממד היבשתי כלל

מקור: "המאבק לביטחון ישראל"

מרחב האחריות של הדיוויזיה גם מרחב אווירי, שבו טסו יותר מ-100 כלי טיס מסוגים שונים. הארגון לקרב של הדיוויזיות האמריקניות הקנה להן יכולת לחימה רצופה ונחושה. הן הפכו לאגרוף של ברזל המסוגל להבקיע, לטהר ולכבוש כל מערך הניצב מולן. העקרונות שעליהם דיברו מארשל ואייזנהאואר הפכו למרכיב העיקרי של שדה הקרב.

"הגלגל הגדול"

ביום ה-"ע" (G-Day), 24 בפברואר 1991, בשעה 0400, הפעילו שני תותחנים שהיו מרוחקים זה מזה מאות ק"מ, את תותחי ההוביצר 155 מ"מ שלהם כדי להתחיל את המתקפה היבשתית של "סופת מדבר". לאורך חזית פיקוד המרכז תקפו 620 אלף חיילים, נחתי מרינס וטייסים מ-37 מדינות את 545 אלף חיילי צבא עיראק, שהיו מחופרים בזירת הלחימה. במרחק של כ-400 ק"מ מהחוף תקפו יחידות

אסטרטגית. משמרות הרפובליקה היו כוח העתודה האסטרטגי של צדאם חוסיין ופעלו ישירות תחת פיקוד המטכ"ל העיראקי. כוח האדם במשמרות היה איכותי ונבחר בקפידה. רוב חיילי המשמרות היו סונים, כמו צדאם, ורבים מהם מעיר הולדתו תיכרית. עליהם הטיל צדאם לפלוש לכוויית באוגוסט 1990, והם אלה שכבשו אותה במבצע סער מרשים.

תפקידם היה כפול: להוות "כבאי אש" זירתיים ו"שומרי השער", דהיינו למנוע את מנוסתן של הדיוויזיות הרגילות הפרוסות בכוויית.

זירת הלחימה הייתה כה גדולה, עד כי כדי לתפקד כ"כבאי

אש" נזקקו המשמרות לניידות גבוהה. צדאם הקצה להם יותר מ-2,000 מובילי טנקים ורק"ם אחר. אלה איפשרו לצבא עיראק להניע לשדה הקרב בכוויית בו זמנית את כל שלוש הדיוויזיות הכבדות של משמרות הרפובליקה.

בהתרעה מספקת הייתה לדיוויזיה של משמרות הרפובליקה יכולת לתגבר כל גזרה בכוויית בפחות מ-24 שעות, או, במקרה שהמלחמה לא תתפתח על-פי התחזית, הם יכלו לחזור ולהגן על בגדאד בתוך ימים ספורים.²¹

כאשר הסכים הממשל האמריקני לשלוח לזירת הלחימה קורפוס נוסף (ה-7) מאירופה, שינה שוורצקופף את תוכנית המבצע מהתקפה עם קורפוס אחד (ה-18): "על כוחות הקואליציה להיות מוכנים לסלק את הכוחות העיראקיים מכוויית ולהיות מוכנים להגן ולאבטח את כוויית", לתוכנית לחימה נועזת יותר עם שני קורפוסים: "משמרות הרפובליקה הם המטרה המבצעית העיקרית, ויש להשמיד אותם".²²

מהלך "הגלגל הגדול", לוה במאמץ הונאה רב היקף, שנועד להסתיר את תנועת הכוחות הגדולה להיערכות במערב ואת המטרה העיקרית של המבצע. העברת 64 אלף כלי רכב מסוגים שונים ו-255 אלף חיילים לאורך צירי התנועה של הקורפוס ה-18 (אורכם: 800 ק"מ) ושל הקורפוס ה-7 (אורכם: 530 ק"מ) הייתה מבצע מורכב ומרשים. ב-20 בפברואר היו שני הקורפוסים בשטחי ההיערכות שלהם עם מלוא הציוד וכל סוגי האספקה.²³ המערכה הלוגיסטית שקדמה לאיגוף "הגלגל הגדול" הבטיחה כי הכוחות ייצאו

הקורפוס המוטס ה-18 צפונה במטרה לבודד את זירת הלחימה.¹⁸ מכוונת המלחמה האדירה הזאת נעה כדי לבצע את הנחיתות המפורשות של נשיא ארה"ב, ג'ורג' בוש: "נסיגה ללא תנאי של הצבא העיראקי מכוויית, החזרת ריבונותה של כוויית, השמדת התשתית, אמצעי השיגור ויכולת ההשמדה ההמונית של עיראק וחיסול היכולת ההתקפית העיראקית".¹⁹

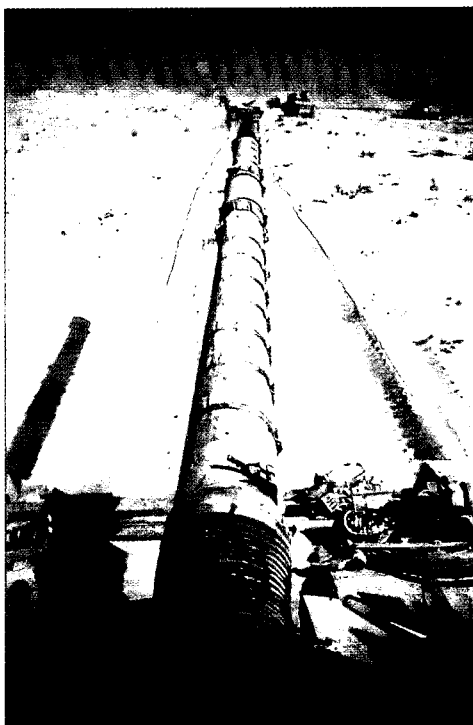
אחד הלקחים המרכזיים ממלחמת וייטנאם היה כי התערבות צבאית, שלא תהיה מלווה בהגדרה ברורה של המטרות ושל המשימות הצבאיות, בהבנת המטרה האסטרטגית ובהכנת האמצעים להשגת המטרות – סיכוייה

להיכשל גדולים. היעד הסופי של המתקפה על עוצמתו הצבאית של צדאם חוסיין חייב להיות מוגדר בדיוקנות על מנת להחליט על המועד המתאים להכרזה על ניצחון ועל הפסקת הלחימה.

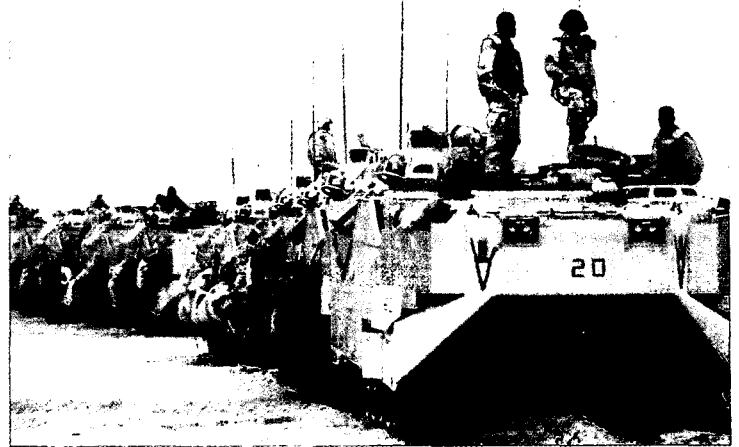
הוראתו של שוורצקופף להימנע ממתקפה חזיתית מול עיקר מערך ההגנה העיראקי הביאה לאימוץ גישה בלתי ישירה, שמטרתה לאתר, להרוס ולהשמיד את נקודת הכובד המבצעית של צדאם. התפיסה של פגיעה בנקודת הכובד גורסת, כי היכולת הלאומית להילחם נשענת, למעשה, על נקודת משען מרכזית, שעליה מתבסס הכוח הלוחם, ואשר פגיעה בו עשויה למוטט את המערך כולו. הקושי העיקרי שניצב בפני המפקדים הוא לאתר נקודה זו.²⁰ שוורצקופף זיהה את משמרות הרפובליקה בתור נקודת הכובד הצבאית הראשונה במעלה של עיראק.

משמרות הרפובליקה היו ליבו של הצבא העיראקי. ביולי 1990 הם הפכו לקורפוס עצמאי, שכלל 28

חטיבות, שאורגנו ב-8 דיוויזיות. אלה היו דיוויזיות ממוכנות, משורינות, של חי"ר וכוחות מיוחדים. הם צוידו במיטב הציוד המודרני שבגדאד יכלה לספק. בעוד שבדיוויזיית שריון רגילה היו 250 טנקים מעורבים וישנים מדגמי "טי-54", "טי-55" ו"טי-62", כללה דיוויזיית שריון של משמרות הרפובליקה 312 טנקים מדגמי ה"טי" המתקדמים: 72 ו-72M1 – טנק המערכה הסובייטי המתקדם ביותר באותה תקופה. פער דומה נשמר בכל מערכות הלחימה של משמרות הרפובליקה – כולל בהגנה האווירית, שצוידה במערכות SA-6 הניידות, שעיקר תפקידן היה להגן על יעדים בעלי חשיבות

שריון בריטי מתאמן בערב הסעודית לפני פרוץ המלחמה

בתחילת דצמבר). בתחילת ינואר 1991 נמשכו משחק המלחמה והדיון התורתי שהתנהל בעקבותיו בעיר הצבאית "הנסיך חאלד" שבערב הסעודית.

אימוני הקרב התמקדו במה שהצבא כינה "רשימת כוחות ומשימות חיוניות" (METL). זו הוטמעה במפקדים ובחיילים ופורסמה ב-FM-25-100 ואיפשרה ליחידות לבצע הכנות מהירות, המותאמות במידה רבה לתנאים המיוחדים של המדבר הערבי.

למרות הכול ניצחון צבאי

"העם האמריקני מצפה רק לדבר אחד מאיתנו:

שננצח!

מה שעשיתם אינו יותר ממה שציפו. ניצחתם."

גנרל גורדון סאליוואן²⁷

כוח צבאי מגיע אל נקודת השבירה כאשר מבצעי לחימה מתמשכים - בהגנה או בהתקפה - מצויים על סף כישלון עקב ריבוי נפגעים, מחסור בתחמושת, בדלק ובאמצעי לחימה חיוניים אחרים, אפיסת כוחות או התגברות עוצמתו של האויב. לפיכך מטרתם של מבצעים צבאיים היא לדחוף את האויב לעבר נקודת השבירה הזאת. לעיתים זה יכול להיות מרוץ צמוד, כפי שהיה במלחמת יום הכיפורים, כאשר התוצאה לא ברורה עד לרגע הדמים האחרון, ולעיתים התוצאה קשורה לאסון קטסטרופלי, כמו הפצצת יפן במלחמת העולם השנייה.

ב"סופת מדבר" לא הגיע פיקוד המרכז אל נקודת השבירה שלו למרות תשישות יחידותיו לאחר 100 שעות התקדמות ולחימה רצופים. העיראקים, לעומת זאת, הגיעו אל נקודת השבירה שלהם עם גבור אבודתיהן של משמרות הרפובליקה. ללא הניידות ועוצמת האש של משמרות הרפובליקה לא יכול היה צדאם חוסיין לעצור את התקדמות הקואליציה לתוך כוויית ולתוך ארצו שלו. ההערכה כי המשמרות הם נקודת הכובד של המערכה היבשתית התבררה כנכונה. רגע השבירה הושג בחצות ה-27 בפברואר, כאשר מפקד המשמרות הורה ליחידותיו לצאת מתוך זירת הלחימה בכוויית כדי להוות מחסום להגנת עיראק. במידה מסוימת הפיקו העיראקים תועלת מהפער הגדול שנוצר בין שני הקורפוסים האמריקניים, כתוצאה מכך שהקורפוס ה-7 "משך" מזרחה, בעוד הקורפוס המוטס ה-18 חיסל את התנגדות האויב בעמק הפרת.

בסופו של דבר לא יצאה אל הפועל ההתקפה הדו-קורפוסית שתיכננה הארמיה ה-3 להשמדת משמרות הרפובליקה. ההוראה של מפקד המשמרות לסגת הקדימה את ההזדמנות לממש את ההתקפה ולהשמיד את כוחו העיקרי של צדאם חוסיין.

ב-28 בפברואר הכניעו כוחות הקואליציה את צבא עיראק. יחידות עיראקיות נותרו מנותצות במעלה עמק נהר

מהלכי הלחימה והביצועים של כוחות השריון במבצע "סופת מדבר" הצדיקו את חזון הניידות מראשית המלחמות הממוכנות. השריון היה הדומיננטי ביותר בשדה הקרב היבשתי. יחידות השריון חצו ראשונות את קווי המגע הקדמיים ועברו מאות ק"מ במדבר הערבי. היו אלה קבוצות שריון משולבות בחי"ר, בכלי טיס, בארטילריה, בהנדסה ובמודיעין שדה יעיל

להילחם ולפגוע במספר רב של מטרת אויב גם בהגנה וגם בהתקפה.

תורות הלחימה האלה באו לידי מימוש בשעה שהיחידות הגיעו למרכז אימוני היחידות של הצבא, שנפתח ב-1982 והוכחו כשדה האימונים המתוחכם והטוב ביותר בעולם, שבו ה"אויב" הפגין דבקות במטרה ומוטיבציה גבוהה, ומכשור אלקטרוני חדשני איפשר קביעה מדויקת מיהם ה"נפגעים" ומהי "חומרת" הפגיעות עד רמת החייל וכלי הרכב הבודד. סגל שכלל בקרים, מדריכים ושופטים מקצועיים הבטיח כי הכוחות הלוחמים יעברו את האימונים הטובים ביותר ויעמדו במבחנים המציאותיים ביותר, וכי הלקחים יוטמעו מייד. בשדה האימונים הזה התאפשר למפקדים להוביל את היחידות שלהם בתרגילים המדמים שדה קרב אמיתי. בסיום מחזור האימונים ידעו היחידות כי הן זכו לאימון הטוב ביותר האפשרי.

הגדודים המשוריינים והממוכנים המוצבים באירופה התאמנו במרכז האימונים הונפהלס בגרמניה. הוא אומנם לא היה מתוחכם כמקבילו בארה"ב, אבל איפשר ליחידות המוצבות באירופה להתאמן בדרך הטובה ביותר שהתאפשרה להן אי-פעם. ב-1987 הנהיג הצבא את התוכנית לאימון מפקדות קרב (PCTP) כדי לשפר ולהגביר את רמת התפקוד של המפקדים ושל המטות בדיוויזיות ובקורפוסים. לדוגמה, ב-1990 שימש הקורפוס ה-7 בתור המנהלת לשני אימונים של הדיוויזיות שלו - הדיוויזיה המשוריינת ה-1 ודיוויזיית החי"ר ה-3. במסגרת התוכנית לאימון מפקדות קרביות השתתף מטה הקורפוס במשחק מלחמה בשטוטגרט בספטמבר 1990, זמן קצר לפני פריסת הקורפוס במדבר

דו"ח מ"פ שריון (המשך)

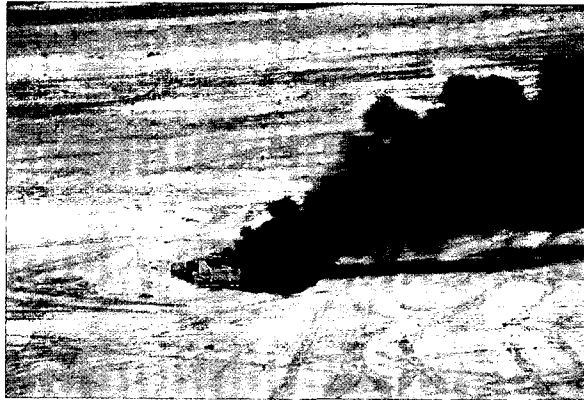
החלטתי להנחית על עמדות האויב מהלומות אש עזה ולעקוף אותן מצפון. יכולנו להבחין בקני מקלעים מציצים מתוך החלונות בבתי האבן האפורים. כמה כלי רכב ועליהם מקלעים חנו ברחובות הצרים של הכפר. סיירים ממחלקות 3 ו-1 ירו פגזים נפיצים 25 מ"מ לתוך הבניינים ואל סוללת העפר המקיפה את הכפר. החלטתי לשנות את מבנה התנועה והנעתי את כל תשעת הטנקים קדימה ונתתי פקודת אש, שבעקבותיה ירו כמעט כולם לתוך הבניינים בו זמנית תשעה פגזים נפיצים 120 מ"מ. הפגזים פגעו ופערו חורים גדולים בקירות, וכמה גגות קרסו. בבניינים אחדים פרצה אש, והעשן שהיתמר מהם הסתיר את הפלוגה מעיני האויב. מהכפר חדלו לירות עלינו. הפלוגה המשיכה בתנועה מזרחה. מחלקה 1 של פטצ'ק הובילה, ובלי לדווח לי זיהתה רכב אויב משוריין ממזרח. החלטתי לשנות את מבנה התנועה כך שהטנקים ינועו בחוד, והוריתי למחלקות הטנקים לבצע "חיקוי מפקד". מגי ולורנס, שעמדו בשטח גבוה יותר מצפון, צפו מזרחה. בעוד רוב הכוח ירה על הכפר, זיהה סמל רולנד מודי שני טנקי אויב והחל לירות עליהם טילי "לאו". מגי צעק ברשת הפלוגתית: "טנק, פגענו בטנק". סימנתי לפלוגה את נקודת המגע וקבעתי את קו העמדות החדש, והטנקים החלו בתנועה, כשהם עוקפים את עמדות הסיירים בתשעה נתיבים. מחלקה 2 של סגן המילטון נעה משמאלי (4 טנקי "אברהמס"), ומחלקה 4 בפיקודו של סגן דסטפאנו נעה מימיני.

השעה הייתה 16:18, וסופת החול לא שככה. נתתי פקודות אחרונות, בעוד הטנק שלי מטפס לעמדת תצפית במעלה הגבעה. כאשר הגענו לראש התלולית, צעק לפתע קוך התותחן: "טנקים בחזית". ואז ראיתי בבירור חלק גדול יותר ממערך האויב, שעליו ירה מודי את הטילים נ"ט שלו. כהרף עין מניתי שמונה טנקים חפורים בעמדות תובה. ערמות עפר גדולות בחזיתם, והם נראו בקלות בעין בלתי מזוינת. הם מיקמו את עמדותיהם בחוכמה במדרון הגבעה הנסתר מקו החזית (הגנה במדרון אחורי), כך שיוכלו להפגיע את הכוחות

החוצים את הגבעה. אנחנו, מכל מקום, הקדמנו והפתענו אותם. הפתענו כאשר חיסלנו את כוח הסיור הקדמי של המערך מוקדם יותר באותו יום, ובגלל סופת החול הם לא ראו אותנו וגם לא שמעו אותנו.

הם היו קרובים! קוך לחץ על כפתור המט"ל, ועל המצג הספרתי הופיעו הספרות 1,420 מ'. צעקתי בקשר הפנים: 'אש, ח"ש-מנעל - אש!' התותחן כבר היה טעון בפגז נפיץ, אבל טיילור עמד לטעון מייד אחריו פגז אנרגיה קינטית בעל מהירות לוע גבוהה - פגז נ"ט מצויד בליבת אורניום מדולל, שמהירות הלוע שלו היא בערך 1,600 מטרים בשנייה. בעוד קוך לוחץ על ההדק, רתע התותחן, והפגז נגד טנקים טס אל מטרתו. כל זה נעשה כאשר הטנק שלי היה בתנועה.

מערכת ייצוב התותחן שמרה על קו תותח-מטרה. טנק האויב התפוצץ ככדור אש ענקי, בעוד קוך מצודד את התותח לעבר טנק נוסף, שהיה קרוב הרבה יותר והוצב לפניו קו ההגנה העיקרי. ראיתי את הצריח מצודד בתנועה איטית לעברנו. טיילור הפעיל את דלת תא התחמושת. הדלת נפתחה, הוא

רק"ם עיראקי בוער לאחר פגיעה

תפס במהירות פגז מנעל, דחף אותו לבית הבליעה וצרח: "טעון". רק שלוש שניות חלפו מרגע השמדת הטנק הראשון. אני דיברתי בקשר, כאשר קוך לחץ על ההדק. מעוצמת הפגיעה ניתק צריח טנק האויב מתובתו בחגיגה של זיקוקי אש, שהחלה מייד כאשר הפגז שלנו פגע בתחמושת ובמכלי הדלק.

סקוג האט את תנועת הטנק ל-20 קמ"ש. הוא הבחין בשדה מוקשים ותימרן בין המוקשים בעודו שומר את חזיתו הממוגנת מול טנק האויב המסכן אותנו ביותר. סקוג ידע כי בתנועתו הוא קובע את הכיוון לכוח כולו, ולכן נהג את הטנק ימינה, כך שתיפתח זווית שתאפשר לשתי המחלקות האחרות לירות על האויב בנוחות יחסית. שני T-72 פתחו עלינו באש, אך פגזיהם היו קצרים ופגעו משני צידי הטנק. טיילור הכין פגז ח"ש-מנעל נוסף, לאחר שקוך השמיד T-72 נוסף.

השניות שבהן לחמתי לחימת יחיד נראו לי כנצח. ברגע ששמונת טנקי הפלוגה הנוספים עלו על הגבעה, החלה למעשה הלחימה הפלוגתית האמיתית. שמונה טנקי T-72 נוספים עלו בלהבות, כאשר טנקי ה"אייברמס" החלו בירי הסדרה הראשונה שלהם. שני פגזי אויב החטיאו את הטנקים של דסטפאנו ושל סמל ובסטר. הטנקים שלנו, מכל מקום, לא החטיאו. התקרבו במהירות אל קו ההגנה של האויב. מוקשי נ"א התפוצצו מתחת לוחלי הטנקים המתקדמים, אך לא גרמו כל נזק. מוקש נ"ט התפוצץ ברעש מתחת לטנק של סרן מק'גרגור, אבל הנזק היה מועט. האויב נתפס עכשיו לבהלה. השניות המעטות של הפתעה היו כל מה שהיה דרוש לנו. טנקי ה-T-72 ונגמ"שי ה-BMP התפוצצו באינספור כדורי אש. הפלוגה חלפה דרך מערך הגנה של האויב ופילסה באש נתיב הרס שרוחבו הגיע לחמישה ק"מ.

מתוך דו"ח אישי של מפקד פלוגת הסיור המשורינת ה-5 ("נשר"), רס"ן (אז סרן) מק'מסטר.

הפרת עד לבצרה. כוויית שוחררה כולה, ולא נותר בה שום חייל עיראקי. הקורפוס ה-7 האמריקני החזיק בכל השטח הצפוני של כוויית, ודיוויזיית החי"ר הממוכן ה-24 של הקורפוס ה-18, מתוגברת בחטיבה המשורית ה-3, חסמה את נתיבי הבריחה דרומית לנהר הפרת.

המלחמה הסתיימה ב־08:00 באותו בוקר, כאשר הנשיא בוש הכריז על הפסקה חד־צדדית של הלחימה ונתן לממשלת עיראק הזדמנות לדון על הפסקת אש. שתיים משלוש הדיוויזיות הכבדות של משמרות הרפובליקה נפגעו קשה. הדיוויזיה השלישית – "חמורבי", הייתה נצורה בכיס בצרה. המכונה הצבאית העיראקית שיצאה מכיס בצרה הייתה צבא מובס ומוכה. הקרב שניהלה בשבועות שאחרי סיום

המלחמה נגד המורדים השיעים והכורדים היה צמוד וקשה. כדי לשרוד רוקנו משמרות הרפובליקה את מחסני הצבא, כולל אלה של הדיוויזיות הכבדות. שישה חודשים לאחר גמר המערכה נכנעה הדיוויזיה הממוכנת ה-5 של הצבא "הרגיל" בהמוניה למורדים הכורדים בצפון עיראק. הדיוויזיה הממוכנת "תווכלנא", שהושמדה על־ידי הקורפוס ה-7, פורקה.

מהלכי הלחימה והביצועים של כוחות השריון במבצע "סופת מדבר" הצדיקו את חזון הניידות מראשית המלחמות הממוכנות. השריון

היה הדומיננטי ביותר בשדה הקרב היבשתי. יחידות השריון חצו ראשונות את קווי המגע הקדמיים ועברו מאות ק"מ במדבר הערבי. היו אלה קבוצות שריון משולבות בחי"ר, בכלי טיס, בארטילריה, בהנדסה ובמודיעין שדה יעיל. הן אלה שהשמידו שבע מתוך תשע החטיבות הכבדות של משמרות הרפובליקה ועשרות מהדיוויזיות העיראקיות הרגילות.

מדוע היה השריון האמריקני והבריטי כה יעיל בעימות הזה? יחידות השריון פעלו תחת מטרייה מקצועית מתאימה ומוכשרת של מפקדים ושל מפקדות, שתכננו וביצעו תוכניות רציוליות בסיוע לוגיסטי צמוד, שענה על צורכי הלחימה המודרניים ועל התפתחויות בלתי צפויות שהעמיד שדה הקרב בפני המפקדים – ממפקד הקורפוס ועד מפקד כלי הלחימה הבודד. המפקדים היו חדורי מוטיבציה, ידעו כיצד להפעיל את מערכות הנשק שלהם וכיצד לדרבן את חייליהם להפיק מעצמם את מלוא יכולותיהם. השריון האמריקני היה טוב בכל ממד מזה שניצב מולו:²⁸ במערכות בקרת האש, במיגון, במהירות, ביכולת עבירות ובמערכות

לראיית לילה, שהקנו לשריון יכולת לירות בלילה כמו באור יום ובכל מזג אוויר. לבסוף אין לשכוח את עליונותו של השריון האמריקני על פני יריבו העיראקי.

על־פי אלוף (מילי) ישראל טל,²⁹ "מבצע" סופת מדבר" הוכרע בעיקרו בעוצמה האווירית ובעוצמת האש של הענק הטכנולוגי המודרני; תנועת כוחות היבשה הייתה רק חלק מהמבצע. אף־על־פי־כן דומה שבסופו של דבר עוצבות השריון היו חיוניות להצלחת המבצע, מפני שעלה בידן לחדור לעומק שטחו של האויב, לאגף את הדיוויזיות העיראקיות ולהביס אותן".

160 שנה קודם להתקפה במדבר הערבי הזהיר תיאורטיקן המלחמה פון קלאוזביץ:³⁰ "אנשים יכולים, כמובן, לחשוב

על־פי אלוף (מילי) ישראל טל, "מבצע" סופת מדבר" הוכרע בעיקרו בעוצמה האווירית ובעוצמת האש של הענק הטכנולוגי המודרני; תנועת כוחות היבשה הייתה רק חלק מהמבצע

שיש דרך מתוחכמת לפרק את נשקו של האויב או להביסו ללא שפיקות דמים. נעימה ככל שהיא נשמעת זו טענה מופרכת, שיש להוקיעה".³¹ קלאוזביץ צדק: אין פתרונות פשוטים בעימותים בין מדינות. רק לעיתים רחוקות מלחמות משביעות לחלוטין את רצון אחד הצדדים – ובמיוחד נכון הדבר במלחמות מוגבלות וקואליציוניות.

"סופת מדבר" מנעה מעיראק להשתלט על שיעור גדול ממאגרי הנפט העולמיים, אך לא מנעה מעיראק של צדאם חוסיין לעמוד על סף הפיכתה למעצמה גרעינית.

ניתן ללמוד ולהפיק לקחים ממלחמת המפרץ – לקחים הנוגעים למבנה המלחמה, לטכנולוגיה, למשמעות המצביאות. אולם המלחמה הזאת הייתה קודם כול הצלחה בתחום האסטרטגיה רבתי שעל־פי לידל הארט מטרתה: "לתאם ולכוון את כל משאביה של אומה להשגת המטרה המדינית של מלחמה – המטרה כפי שהגדירה אותה המדיניות הלאומית. היא זו המעצבת את ההקשר וקובעת את ההגבלות שבתחומן חייבת המערכה הצבאית לפעול". הצבא האמריקני פעל בדיוק בתחום ההגבלות שקבע הנשיא בוש; הוא הקצה את האמצעים, הוא שנתן את ההנחיה הברורה מה הוא רוצה שייעשה מבחינה צבאית, הוא האיש שהחליט מתי ייפתחו המבצעים הצבאיים ומתי יסתיימו.³² הביקורת העיקרית על ניהול המערכה במבט לאחור נוגעת רבות באסתטיקה ומעט מאוד בעניינים מעשיים. קצין בכיר בארמיה ה-3 הציג את העניין כך: "היה זה הסיכוי היחיד שלי להשתתף בקרב נוסח קאנה, ולא הלך לנו". הוא התייחס לאי־סגירת הכיתור מחוץ לבצרה בשל הפסקת המבצעים

הערות

1. ראו: Stephen A. Bourque, "The Hundred-Hour Thunderbolt – Armor in the Gulf War" מתוך: **Camp Colt to Desert Storm, The History of U.S. Armored Forces**, Edited by George F. Hofmann, The University Press of Kentucky, 1999
2. עזר גת, **מקורות המחשבה הצבאית המודרנית**, מערכות, 2000, עמ' 43
3. **שם**, עמ' 42
4. **שם**, עמ' 45
5. General John W. Foss, "Building the United States Army for the Twenty-First Century", **RUSI**, Winter 1991, Vol. 136, No. 4, pp. 13-17
6. רוברט ה' סקילס, **ניצחון ודאי במדבר**, מחלקת היסטוריה, מארס 1997, עמ' 17
7. **שם**, עמ' 126
8. **שם**, עמ' 5-4
9. **שם**, עמ' 22
10. Heavy – ח"ר משוריין וממוכן
11. ראו: **לחימת פלוגת הטנקים "נשר" במלחמת המפרץ**, מחלקת היסטוריה, דצמבר 1995
12. ראו: **ניצחון ודאי במדבר**, עמ' 259-260
13. להשוואה ראו: ביוור אנטוני, **סטלינגרד**, הוצאת יבנה, 2000. לקראת הפלישה לברית-נמועצות (מבצע "ברברוסה", יוני 1941) ריכז הוורמאכט כוח פלישה אדיר, שכלל 3,350 טנקים, 7,000 תותחי שדה ויותר מ-2,000 מטוסים, אבל ניידותו הייתה תלויה ב-600 אלף סוסים לגרירת התותחים, האמבולנסים וקרונו האספקה. רוב דיוויזיות הח"ר צעדו ברגל.
14. **שם**
15. **שם**
16. לוטננט-גנרל ויליאם ג' פגוניס, **גלגלי הסופה**, מערכות, 1998, עמ' 149
17. **The Hundred-Hour Thunderbolt**
18. **ניצחון ודאי במדבר**, עמ' 249
19. **שם**, עמ' 129
20. נוסף על הכוח הצבאי יכולה נקודת הכובד להיות מנהיגות פוליטית, הכלכלה, מפעלים חיוניים או כוח הרצון של האוכלוסייה.
21. **ניצחון ודאי במדבר**, עמ' 133
22. **שם**, עמ' 151
23. **גלגלי הסופה**, עמ' 155
24. ראו: תורת לחימת היבשה, צבא ארה"ב, שדה הקרב הרב ממדי FM-100-5 מבצעים, מהדורת 1993, הוצאת אג"ם/תוה"ד-ת"ל. ראו גם: תורת המבצעים (הרב זרועיים) של צבא ארה"ב, הוצאת אג"ם/תוה"ד-ת"ל
25. **The Hundred-Hour Thunderbolt**
26. **שם**
27. דבריו של גנרל גורדון סאליוואן בעת סיור במטה הארמיה ה-3 בסיום המלחמה. ראו:
- Richard M. Swain, **Lucky War**, U.S. Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas, 1997, p. xv
28. על שרידות הטנק בעימותי השריון במלחמת המפרץ ראו: אציו בונסיניורה, "שרידות הטנק – לקחי מלחמת המפרץ מעוררים שאלות", **מערכות** 327, נובמבר-דצמבר 1992, עמ' 38-47
29. ריצ'רד מ' אוגורביץ' (על-פי ראיון שערך עם אלוף במילואים ישראל טל), "הערות על תכנון טנקים ועל תכונותיהם", **מערכות** 322, נובמבר 1991, עמ' 39-40. ראו גם את הערותיו של אלוף (מיל') טל בכל הקשור ליחסיותם של לקחי מלחמת המפרץ הנוגעים לישראל: ישראל טל, **ביטחון לאומי**, דביר, 1996, עמ' 195-196
30. **שם**
31. **שם**
32. **Lucky War**, עמ' 326, 327
33. **שם**, עמ' 335
34. **שם**, עמ' 433
35. אוגורביץ', **שם**

הקרקעיים בבוקר ה-28 בפברואר – מהלך שאיפשר לחלק מדיוויזיית "חמורבי" של משמרות הרפובליקה להימלט מכיס בצרה.³³

מענה לדבריו של אותו קצין ניתן למצוא בספר המופת על קאנה, שאותו כתב פון-שליפן: "קרוב קאנה מושלם אפשר למצוא בהיסטוריה רק לעיתים נדירות. כדי להשיגו דרוש חניבעל בצד האחד, ובצד הנגדי – טרנטיוס וארו, ועל שניהם לשתף פעולה בהשגת המטרה הגדולה". בין אם חניבעל היה בצד של בעלות הברית ובין אם לאו, מכל מקום ברור כי טרנטיוס וארו היה בבגדאד.³⁴

למרות הטלת מצור ואמברגו כלכלי על עיראק ולמרות שבועות של מתקפה בפצצות חכמות, באמצעות כוחות מיוחדים, בטייל שיוט ובאמצעי לחימה מגוונים אחרים,

צילום מיומה השני של המערכה היבשתית: חיילי כוח החשימה רכובים על נגמ"שי M-113 שומרים על שבויים עיראקים

נשאו הכוחות העיראקיים ככוויית שבעה חדשים לאחר פלישתם למדינה הזעירה ורוויית הנפט. היו אלה הכוחות המשוריינים המתמרנים שניצלו את יכולת התנועה, המיגון, עוצמת האש, האבטחה וכוח ההלם כדי להוציא את צבא עיראק מזירת הלחימה.

אולם חשוב לזכור כי מלחמת המפרץ הייתה מלחמת מעבר, אשר בה כוחות שהוקמו ואומנו ללחום נגד מעצמה גדולה בחזית המרכזית של אירופה, הועברו למדבר הפתוח ללחום נגד עריץ מקומי המצויד ביותר טכנולוגיה מכפי שידע להפעיל. הניצחון במדבר היה שילוב של האסטרטגיה רבתי ושל האסטרטגיה הצבאית, של תורת הלחימה, הטכנולוגיה, האימונים, בניין הכוח, התחבולה, הלוגיסטיקה, ההעזה, היכולת המבצעית והחזון.

אך מעל לכול, כפי שאמר אלוף (מיל') ישראל טל: "מכונה שנפגעה או התקלקלה, לא תנוע – גם לנוכח פקודותיו של המפקד הכריזמטי ביותר. בני-אדם, גם אם הם פצועים ומותשים – יעשו זאת!"³⁵